

De Saambinder

KERKELIJK WEEKBLAD DER GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Meditatie

Troost

In deze troosteloze wereld wordt weer de adventsboodschap gebracht. We wachten niet meer op de komst van de Heere Jezus in het vlees. Toch heeft de adventsboodschap ook vandaag in deze wereld betekenis. De Heere Jezus maakt een vergelijking van de tijd waarin Noach geboren werd met Zijn wederkomst op de wolken des hemels.

Na de zondeval hebben zich twee lijnen ontwikkeld in de zondige wereld. De lijn van Kaïn - Hanach - Hiram - Mechujael - Methusael - Lamech - Jabal - Jubal - Tubal-Kaïn. Het is de lijn die steeds verder van God afgaat. Zij hebben zich getroost IN hun werk en de smart hunner handen. Het Kaïnisme roept om bevrijding. Zij schijnen het verloren paradijs hervonden te hebben. Die mens zingt zijn lied van dwaze zelfhandhaving. Zonder God. De glans van de algemene genade schijnt helder. De ene uitvinding na de andere maakt het leven gemakkelijker. Jabal maakt tenten.

Jubal verdrijft de zorgen met muziek. De smart over het werk wordt verdrongen door de luchtige vreugde van ontspanning. Er is natuurlijke levensverruiming, dat gepaard gaat met levensverruwing. Kaïns geslacht klimt naar de top van goddeloosheid. De aarde is vervuld met wrevel. De afval van God neemt onrustbarend toe. De zonen Gods

'En hij noemde zijn naam Noach, zeggende: Deze zal ons troosten over ons werk en over de smart onzer handen, vanwege het aardrijk dat de Heere vervloekt heeft.

Genesis 5:29

vermengen zich met de dochteren van de wereld.

De Heere Jezus zegt in Mattheus 24:37: 'En gelijk de dagen van Noach waren, also zal ook zijn de toekomst van de Zoon des mensen'. De lijn van het Kaïnisme is nog niet gebroken. Ook nu zien we een vermenging van kerk en wereld zich voltrekken. De ene uitvinding na de andere volgen elkaar in snel tempo op. Levensverruiming wordt ook nu gevolgd door levensverruwing. De Bijbelse waarden en normen worden als onbruikbaar uit de christelijke samenleving weggeveegd. Het Kaïns geslacht van nu heeft zich getroost in hun werk en zonder God levensvervulling gevonden. We moeten maar niet denken dat het vandaag beter is in de wereld en in de kerk. Wie luistert nog naar het Woord van God? Er zijn heel veel mensen, ook kerkmensen die praktisch hun eigen gang gaan en voor zichzelf leven.

Zij buigen zich niet onder het gezag van het Woord van God. Het kenmerkende van een werelds leven is: 'zij aten, zij dronken, zij bouwden, plantten, zij huwden en werden ten huwelijk uitgegeven'. Het klinkt allemaal normaal. Niets bijzonders, alleen: God is uitgeschakeld. Het leven is afgestemd op het materiële. In deze wereld leeft ook de kerk. Hebben wij ook het luisteren naar

God verleerd en de kunst om uitsluitend voor onszelf te leven van de wereld afgekeken? Welke plaats hebt u ingenomen in deze wereld? Geen andere verwachting dan van deze wereld? Dan zal straks onze verwachting met de wereld vergaan. De Heere waarschuwt dat de gedaante van deze wereld met al de begeerlijkheden voorbijgaat. Wie vraagt naar de genade van God in de Heere Jezus Christus?

We zien in de nog jonge wereld van toen ook een ander geslacht zich ontwikkelen. Het beginpunt ligt in Gods eeuwige Raad. De gouden draad van Zijn welbehagen.

Het is het zaad der vrouw. Het is de lijn van Seth - Enos - Kenan Mahalaleël - Jered - Henoch - Methusala - Lamech - Noach. In het gezin van Lamech wordt een zoon geboren. En wat zegt de vrome Lamech? 'Deze zal ons troosten over ons werk en over de smart onzer handen, vanwege het aardrijk dat de HEERE vervloekt heeft'. Lamech leeft ook in die wereld. Hij weet en ziet het verval en het leven zonder God. Hij leeft ook onder dezelfde omstandigheden, onder dezelfde smart en vloek. Maar vindt daar voor zichzelf en zijn gezin geen ver-

Inhoud

Meditatie: Troost	1
Onbewust verlangen	2
De waarde van het Woord (2) . . .	4
Want geen ding zal bij God onmogelijk zijn	5
Aangevochten heilsfeiten (3) . . .	6
Kerknieuws	7
Berichten	7
Predikbeurten	8

DE SAAMBINDER
Kerkelijk weekblad
der Gereformeerde Gemeenten.

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur: ds. A. Moerkerken.

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:
ds. A. Moerkerken,
Händelstraat 1,
2901 JC Capelle aan den IJssel,
tel. 010-4472388, fax 010-4472263.

Redacteur: ds. G.J. van Aalst.
F. Bolstraat 12, 2981 CC Ridderkerk
tel. 0180-425915.

Kerkelijk nieuws en berichten aan:

redactie-secretaris: C.G. van Es
Ronseweg 527,
2803 ZJ Gouda,
tel. 0182-571292, fax 0182-533928.

Abonnementen, adreswijzigingen,
predikbeurten en beroepingswerk
aan:

De Saambinder - abonnementen,
Postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599.
Postbankno. voor
abonnementsgelden: 64327.

Alle advertenties aan:

Administratie van de Saambinder:
J. Honkoop, Jan Willem Frisoehof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,
tel. 070-3514465, fax 070-3512718.
Postbankno. 256686.

Correspondentie-adres
Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker
1233 Leffingwell Av, N.E.,
Grand Rapids, Michigan,
U.S.A. 49505.

Abonnementsprijs
bij vooruitbetaling:

voor Nederland: € 11,- per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober
d.m.v. een acceptgiro)

voor het buitenland:

Luchtpost:
Amerika \$ 56,-, Canada \$ 68,-.

Zeepost:
Amerika \$ 49,-, Canada \$ 59,-.

Advertenties € 0,50,- per mm.

Familieberichten

€ 0,40,- per mm.

Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen uiterlijk
donderdagmorgen in bezit van de
administratie te zijn.

Faxberichten vrijdag voor 12 uur.

Rouwadvertenties tot uiterlijk
maandagmorgen 12 uur (telefonisch).

De redactie kan niet aansprakelijk
worden gesteld voor de inhoud van de
advertenties en de ter recensie
aangeboden boeken.

vulling. Hij noemde het kind: Noach. Deze zal ons troosten. Noach betekent: Rust. Door het geloof ziet hij meer dan het aardse genot. Lamech heeft de bitterheid van de levensworsteling doorleefd. In het werken in het zweet zijns aanschijns ziet hij de vloek van de Heere die drukt op zijn leven. Alle levensleed is een aanklacht tegen hem. Dat veroordeelt hem. Die vloek en smart is met te keren met hard werken. Gods toorn en vloek is niet te blussen met muziek en woongenot. Niets is er waar hij in kan rusten. Hoe is het met ons? Herkent u Lamech in uw leven? De werkdruk in Lamechs leven wekt een verlangen naar verlichting die hij op de hele wereld met vinden kan. Ook niet bij zichzelf. De naamgeving van zijn kind is een uiting van geloofsverwachting en tevens een profetie van de komende Christus. De Heilige Geest verlicht hem zo, dat hij ziet Wie in dit kind verborgen is. Hij ziet de Christus. Daarin vindt hij rust. Levensverruiming, levensvroest en levensgenot. Het is alleen Christus en Zijn werk dat ons troosten kan. Hij daalt neer in onze smart en vloek. In het zweet Zijns Aanschijns doet Hij Zijn verlossend en verzoenend werk in Gethsémané. Zijn handen zijn doorgraven toen Hij aan het kruis werd genageld. Zie deze eenzame pelgrim, de Simeon van het Oude Verbond. Hij verwacht de Vertrouwing Israëls. Hij ziet de komende Christus. Dit profetisch licht schijnt ook in deze gesecculariseerde wereld. De gouden draad van Gods welbehagen is niet verbroken. De grote worsteling van deze tijd zal ook uitlopen op de volle openbaring

van de heerlijkheid van Jezus Christus.

Arm Kains geslacht. Ze zingt, speelt, danst, drinkt, geniet en troost zichzelf zonder God, maar gaat de eeuwige ondergang tegemoet.

Gaat het in uw leven ook om deze enige Troost? Kent u de adventsverwachting van Lamech? Gaat u als een ongetrooste over deze wereld? Voortgedreven door de onweders van Gods toorn en vloek? Geen troost gevonden in al uw werk? Bent u aan het eind gekomen van al uw verwachting? Schreeuwt uw hart naar leven? Deze zal ons troosten. De Heere heeft daar Zelf in voorzien. Hij geeft Zijn Zoon. Hij doet Hem verkondigen in het Evangelie. De weg der verlossing wordt gepenbaard en door het geloof aangevaard. Welk een blijdschap doorstraalt het hart als daar het oog des geloofs op rusten mag. Lamech heeft net als Simeon Gods zaligheid gezien. Dat is echt leven. Kent u deze Troost?

Art.17 N.G.B. Van de wederoprichting des gevallen mensen.

‘Wij geloven, dat onze goede God, door Zijn wonderlijke wijsheid en goedheid, ziende, dat zich de mens also in de lichamelijke en geestelijke dood geworpen, en zich geheel ellendig gemaakt had, Zichzelven begeven heeft om hem te zoeken, toen hij al bevende van Hem vlood, en heeft hem getroost, belovende hem Zijn Zoon te geven, Die worden zou uit een vrouw, om de kop der slang te vermorzelen, Genesis 3:15, en hem gelukkig te maken’.

Waarde,

ds. H. Hofman.

Onbewust verlangen?

Missen de mensen iets?

Het kan verkeren! Wie enkele jaren geleden in het openbaar – en zeker in de politiek – het waagde te spreken over het belang van normen en waarden, liep grote kans te worden weggehoond. Dat is radicaal veranderd. Onze minister-president riep nog niet zo lang geleden op tot een grondige bezinning op het belang van normen en waarden. Er is een algemeen en diepgeworteld gevoel

van onbehagen ontstaan, van onveiligheid ook. Volgens sommigen is er zelfs nog meer aan de hand. Volgens hen *mist* de mens van deze tijd iets. Of moeten wij zeggen dat hij zelfs *Iemand* mist? Heeft hij niet slechts behoefte aan een veiliger, ordelijker en leefbaarder samenleving, maar ontwaakt bij hem mogelijk ook het verlangen naar diepere waarden, naar religie – naar... God? Begint soms het besef te ontwaken dat de

diepe achtergrond en de oorzaak van de norm- en waardenloosheid van onze samenleving te zoeken is in het verlaten van de God van de Bijbel? Degenen die geneigd zijn in deze richting te denken, wijzen op de ontwakende belangstelling voor wat men wel noemt het 'spirituele'. Men mag er weer voor uitkomen religieus te zijn. Het is in sommige kringen zelfs 'in'. Men gaat weliswaar niet meer naar de kerk, maar men loopt wel massaal mee in stille tochten en steekt kaarsen aan. Vóór we nu de vraag onder ogen zien of zich hier voor de Kerk een nieuwe en ongeken- de mogelijkheid voordoet voor de verkondiging van het Evangelie, moeten we een antwoord zoeken op de eerst gestelde vraag. Mist de westerse mens van vandaag GóD? Heeft het besef dat welvaart en weelde toch ook niet alles zijn, hem mogelijk gebracht tot een onbewust verlangen naar Hem in Wiens dienst alleen het ware en volle levensgeluk is te vinden?

Romeinen 1

Laten we het antwoord op die vraag maar zoeken waar wij het zoeken moeten. Niet in de onderzoeken van het Centraal Bureau voor de Statistiek, niet in de (godsdienst)-sociologie, niet in de opiniebladen. Maar in de Schrift! Gods Woord is heel duidelijk over de vraag of er in het hart van de van Hem afgeval- len mens nog een onbewust verlangen sluimert naar God. We behoeven eigenlijk niet veel meer op te slaan dan de Brief aan de Romeinen. In de eerste drie hoofdstukken van die brief, die voor zoveel 'groten' uit de kerkgeschiedenis tot eeuwige zegen is geweest – Augustinus, Luther, Kohlbrugge! – treffen we drie ontzaglijke thema's aan: ongerechtig- heid, eigengerechtigheid en borgge- rechtigheid. In Romeinen 1 bewijst de apostel der heidenen dat hij de wereld van zijn tijd heel goed kent. Trouwens, de christenen in Rome wisten óók wel waar hij het over had, toen hij sprak van 'alle goddeloos- heid en ongerechtigheid der mensen, als die de waarheid in ongerechtig- heid ten onder houden' (vers 18). Als het over de 'wijzen dezer eeuw' gaat, waar Rome even vol van was als Athene, merkt de apostel kort en bondig op: 'Zich uitgevende voor wijzen, zijn zij dwaas geworden' (vers 22). En voor geen tweéelei

uitleg vatbaar is zijn scherpe aan- klacht tegen de seksuele verwording van de wereld van zijn dagen, wan- neer hij spreekt van 'oneerlijke bewegingen' van zowel vrouwen als mannen, die het 'natuurlijk gebruik' van het lichaam hebben veranderd 'in het gebruik tegen nature' (vers 26,27).

Niemand...

Wél lezen we in hetzelfde hoofdstuk dat 'hetgeen van God kennelijk is' in de mensen 'openbaar' is. Wij spreken van een 'ingeschapen Gods- kennis', die maakt dat 'zij niet te verontschuldigen zouden zijn' (vers 20). Bovendien hebben de heidenen een geweten, waardoor zij die de wet niet hebben 'van nature de dingen doen die der wet zijn'. Op deze wijze betonen zij 'het werk der wet geschreven in hun harten, hun geweten medegetuigende en de gedachten onder elkander hen beschuldigende of ook ontschuldigende' (2:14,15). Maar wanneer Paulus dan in het tweede hoofdstuk de eigengerechtig- heid van zijn broeders naar het vlees – de Joden – heeft beschreven ('Zie, gij wordt een Jood genaamd en rust op de wet en roemt op God... die op de wet roemt, onteert gij God door de overtreding der wet?', 2:17,23), spreekt hij in het derde hoofdstuk dat ontzettende woord uit: 'Wij hebben tevoren beschuldigd beide Joden en Grieken, dat zij allen onder de zonde zijn' (3:9). En dan gaat hij verder met zijn aanklacht tegen de gevallen mens, al citerend uit de Schriften: 'Er is niemand rechtvaar- dig, ook niet één; er is niemand die verstandig is, er is niemand die God zoekt...' (3:10,11). Daar hebben wij het antwoord op onze vraag of mogelijk de postmoderne mens van onze tijd onbewust God zoekt, diep in zijn hunkerend hart, teleurgesteld over de leegte van wat welvaart en wereld te bieden hebben, bang voor de wetteloosheid en de normloos- heid van de wereld waarin hij leeft: *er is niemand die God zoekt!* Dat de Kerk des Heeren een boodschap heeft voor de wereld zal waar zijn. Dat is waar en dat blijft waar tot aan het einde der dagen. Maar zij ont- leent haar hoop bij het brengen van die boodschap waarlijk niet aan de gedachte dat er bij de wereld een onbewust verlangen sluimert naar de God Die zij verkondigt. Zij ontleent haar verwachting aan het feit dat zij

er weet van heeft dat er een God is Die naar mensen vraagt, vanuit de diepe bronader van Zijn eeuwig wel- behagen.

Een leegte, toen en nu

Een heel andere vraag is of Gods Kerk er gebruik van mag maken als er in de wereld waarin zij leeft een algemeen gevoel van leegte, van teleurstelling, van zoeken naar waar- heid ontstaat. Met andere woorden: of de Kerk mag inspelen op de situ- atie waarin zij leeft. Dat lijkt mij buiten kijf. Het is algemeen bekend dat de tijd waarin Christus geboren werd zich kenmerkte door zo'n gevoel van leegte. L. Praamsma spreekt van een 'vacuüm zowel in religieuze als in wijsgerige zin' (*De Kerk van alle tijden*, 1979, I, 16,17). Hij geeft enkele boeiende details. Ik ben zo vrij het een en ander te cite- ren. 'Terwijl het populaire volksge- loof een buitengewoon taai leven had en hier en daar kon worden opgezweept tot een wild enthousias- me (Hand. 19:34), glimlachten de intellectuele en semi-intellectuele leiders in deze tijd als de vraag naar het *waarheidsgehalte* van hun mythen werd opgeworpen, zoals in de vooravond van de reformatie priesters in Rome glimlachten wan- neer ze de mysteriën van hun kerk bedienden, en zoals in de 20^e eeuw "progressieve" christenen glimla- chen als ze van de maagdelijke geboorte van Christus en andere "mythische elementen" van de heilige Schrift spreken. Om het eenvoud- ige te zeggen: vele mensen geloof- den hun eigen "geloof" niet meer, er was een ontstellend religieus *vacuüm*, gepaard gaande aan een diepe *scepsis*.' Praamsma wijst erop dat de Griekse schrijver Lucianus in de tweede eeuw voor Christus een 'raadsvergadering' van de goden op de Olympus heeft beschreven. Hij drijft daarin onverholen de spot met de oude goden van Griekenland – en vele Grieken zullen er hartelijk om hebben gelachen. Eenzelfde twijfel als ten opzichte van de oude religie koesterde men jegens de *wijsbegeer- te*: dezelfde Lucianus merkt ergens op dat men voor de toelating op een filosofenschool een hoop geld moest betalen om vervolgens steeds meer in de war gebracht te worden met 'dagelijkse stortbuien van woorden'. Een wijsgeer, zo schampert hij, kan dikwijls niet eens precies vertellen

hoeveel mijlen het is van Athene naar Megara, maar wel hoe groot de afstand is van de zon naar de maan...'. Opvallend is dat de godsdienstige en wijsgerige leegte bij het begin van onze jaartelling gepaard ging met een geweldig *moreel verval*. Praamsma noemt als voorbeeld een boek van een zekere Petronius, een tijdgenoot van keizer Nero. In dit boek, *Satyricon*, is de hoofdpersoon een echtbreker, een homoseksueel, een leugenaar en een dief. Hij staat op het standpunt dat zijn levensopvatting de normale is. Wie Romeinen 1 leest – we zagen het reeds – kan alleen maar tot de conclusie komen dat Petronius in de tekening van het beeld van zijn tijd niet heeft overdreven.

Wij overdrijven ook niet als we stellen dat onze tijd een soortgelijke geestelijke leegte vertoont als de tijd die wij wel aanduiden als de 'volheid des tijds'. Een vergelijkbaar moreel verval ook. Deze leegte is natuurlijk principieel iets heel anders als een verlangen naar God.

Wél meen ik dat zich in deze situatie voor de Kerk des Heeren een mogelijkheid voordoet. Hier is een wonderlijke schijnbare tegenstrijdigheid: het tijdsgewricht waarin wij leven, is enerzijds heel bedreigend voor hen die begeren te leven naar Gods inzettingen. Anderzijds biedt deze ellendige tijd mogelijkheden voor de verkondiging van het Evangelie. Maar *hoe* zal dat kunnen gebeuren? Ook op deze vraag kan alleen de Schrift ons weer een antwoord geven. Het is leerzaam te zien hoe de apostelen in hun dagen gebruik hebben gemaakt van de situatie waarin de oude wereld verkeerde, waarin zij Gods Woord hebben gebracht. Ik ken geen schriftgedeelte dat in dit opzicht meer onderwijs biedt dan de geschiedenis van de apostel Paulus op de Areopagus. In een volgend artikel hopen we daarover nog verder na te denken.

Capelle aan den IJssel,

ds. A. Moerkerken

De waarde van het Woord

(2)

De opvattingen van dr. B. Loonstra
Loonstra is zich bewust van de kloof tussen de wereld en de Schrift. En hij maakt zich zorgen over geloofwaardigheid van de Bijbel in de ogen van onze medemens. Er staan vreemde dingen in, zeker als we de Bijbel letterlijk lezen. Letterlijk lezen roept in de praktijk allerlei bezwaren op. Ter illustratie van de praktische geloofwaardigheid wijst hij op bekende voorbeelden als: waar komen de mensen vandaan voor wie Kaïn bang is? Als Adam en Eva de enige mensen waren en Kaïn en Abel hun enige kinderen, voor wie moet Kaïn dan bang zijn? En met wie moesten hun zonen trouwen? Dergelijke bezwaren noemt Loonstra praktische bezwaren. Die praktische bezwaren staan aan de rand van het centrum.

Dit soort bezwaren wil Loonstra serieus nemen. Want ze zijn een hindernis op weg naar de principiële geloofwaardigheid. Hoe komen we bij de principiële geloofwaardigheid dat de Bijbel het Woord van God is? Hij wil een brug leggen vanuit onze

belevingswereld naar de Bijbel. Dé vraag van Loonstra is: 'Hoe kunnen we de Bijbel verenigen met de resultaten van modern kritisch Bijbelonderzoek?' Hij wil dus een brug bouwen. Een brug, gebouwd op de pijlers van het redeneren. Hij wil via de rand, aan het hand van het verstand, naar het centrum toewerken.

Die brug heeft een naam: 'overdrachtelijke Bijbeluitleg'. Loonstra pleit daarvoor. Want, zo stelt hij, heel de openbaring van God is overdrachtelijk, metaforisch. Elke woord is aanpassing aan menselijk spreken. Om geloofd te kunnen worden, heeft God Zich aan Israëlieten aangepast, hanteert Hij het Hebreeuws van die tijd. Past Hij Zich aan hun omgangsvormen en technische mogelijkheden aan. Daarmee is Bijbel een contextueel boek. God openbaart Zich aan mensen in hun eigen tijd en hun eigen gewoonten. Daar verbindt Loonstra een belangrijke conclusie aan. Gods openbaring is altijd contextueel. Ook nu nog, anders landt de openbaring niet. Daarom vertalen predikers de bijbeltekst weer door

naar onze belevingswereld, opdat geloof gewerkt wordt. Loonstra wil daarin welbewust een stap verder gaan dan de orthodoxe theologen voor geoorloofd hebben gehouden. Wat is die stap verder? Wel, ook dat wat de bijbelschrijver *niet* overdrachtelijk bedoelde, moeten wij tóch overdrachtelijk opvatten. Omdat we in een andere tijd en cultuur leven. Dit is moeilijk te vatten. Daarom ter verduidelijk een voorbeeld: de zon draait volgens het boek Jozua om de aarde. Na de copernicaanse omwenteling lezen we dat niet meer letterlijk. We weten dat de aarde om de zon draait. Dus door onze andere kijk op de natuur, lezen we de Bijbel anders. En dan krijgen we de juiste boodschap onder ogen. Kort samengevat: de kontekst van de openbaring bepaalt vorm en boodschap. Wij moeten door die kontekst heen prikken. Die is niet normatief voor ons. Wie de kontekst wél normatief maakt, hindert de ander op weg naar de kern van boodschap. Lees daarom de Bijbel niet letterlijk, maar overdrachtelijk. Hoewel hij nergens de namen van Bultmann en Gadamer noemt, lijkt het erop dat Loonstra voortborduurde op hun ideeën.

Een gevaarlijk terrein

Wat hebben we hiervan te denken? Het hoeft geen betoog dat we hier een héél gevaarlijk terrein opgaan. We verlaten het gereformeerde erfgoed. Dat blijkt uit een voorbeeld dat Loonstra zelf hanteert. Wanneer men op grond van natuur-wetenschappelijke inzichten komt tot andere opvattingen over de hemelvaart van de Heere Jezus, dan moeten we daar over kunnen discussiëren. De wolk die Jezus wegnam, hoeft helemaal geen echte wolk geweest te zijn. Het is veel waarschijnlijker dat er sprake is van een mythologisch taalgebruik. Het kan best zijn dat de hele gebeurtenis op overdrachtelijke wijze Gods bemoeienis betuigt. Dat betekent dus dat geschiedbeschrijving in de Bijbel geen feitenweergave is, geen foto, maar een schilderij. Een geloofsimpresie. Een mix van feiten, uitdrukingsvaardigheden en boodschap die overgedragen moet worden. Het zou ook anders verwoord kunnen worden!

Wie de ontwikkelingen volgt, weet dat Loonstra van deze voorbeelden

afstand heeft genomen, blijkens artikelen in *De Wekker* van de vorige winter. Maar hij neemt zijn gedachtlijn niet terug. Wat is die lijn? De Schrift is gestolde openbaring in een bepaalde tijd en moet daarom overdachtelijk uitgelegd worden. Zolang hij die stelling verdedigt, blijven zijn voorbeelden van kracht. Want die vloeien voort uit zijn gedachtlijn. Men moet de letter van de tekst niet letterlijk lezen. Waarom niet? Het is gestolde openbaring. God paste Zich in Zijn openbaring aan de belevingswereld van toen aan. God 'accommodeert', zoals het heet, in Zijn openbaring aan mensen. Altijd. Daarom is Gods openbaring 'principeel mensvormig', zo zegt Loonstra. Een vertrouwde klank. Ook iemand als Calvijn heeft het over de *accommodatio Dei*, de aanpassing Gods. Doch Loonstra verbindt aan de *accommodatio* een ongereformeerde conclusie. God paste Zich aan en daarom mag de Bijbel ook nu aangepast worden aan onze tijd. Hoe komt hij tot die stap? Dat komt door de invulling van het begrip 'aanpassing'. Volgens Loonstra worden de Bijbelschrijvers niet boven hun tijd uitgetild. Ze zijn en blijven mensen. Mensen met heel andere gedachten over waarheid, andere gedachten over geschiedenis. Daarom kunnen ze (voor ons) tegenstrijdige berichten noteren. Zo ver gaat Gods aanpassing aan de mens. Echter, zo relativiseren we het Schrift-

getuigenis. Alsof de *accommodatio* gelijk op zou gaan met 'minder juist'. Zo hebben de reformatoren ook niet over *accommodatio* gesproken. Hoe wel? Ze beginnen bij Gods lankmoedigheid. God is onbegrijpelijk voor ons. Eeuwig, onveranderlijk, ja voor vijanden een verterend vuur. Juist om licht te geven over Zichzelf, past God Zich aan mensen aan. Zoals een moeder zich overbuigt naar het kind en in eenvoudige woorden wat duidelijk maakt, in kindertaal. Zo past Hij Zich aan menselijke beperktheid aan. Inderdaad. Maar vul dat niet in alsof de openbaring daarmee onzuiver is geworden! De moeder zegt geen onware dingen. Onzuiverheid bemoeilijkt communicatie. *Accommodatio* betekent eindigheid en beperktheid. Dat is iets anders dan feilbaarheid en onbetrouwbaarheid. De Schrift is duidelijk, betrouwbaar en genoegzaam ter zaligheid. De Bijbel is het getuigenis van God over Zichzelf. Loonstra hanteert een ander *accommodatie*begrip dan de reformatoren. Nogmaals, het hoeft geen betoog dat we hier een heel gevaarlijk, ja onbijbels terrein gaan betreden. In een volgend artikel geven we een viertal punten van kritiek op de opvattingen van dr. Loonstra.

(wordt vervolgd)

Gouda,

J.J. Grandia.

'Want geen ding zal bij God onmogelijk zijn'

Bovenstaande woorden vormden de intreetekst van ds. G. Kuijt op 15 februari 1962 in de Ahoyhal in Rotterdam. Die middag was hij door ds. A. Vergunst bevestigd tot zendingspredikant van de gemeente Rotterdam Centrum. 's Avonds had de intrede plaats, waarbij bovengenoemde tekst het uitgangspunt van de preek was.

Zowel voor het persoonlijke leven als voor het zendingswerk van broeder Kuijt is dit woord zeker van toepassing. Het leek er allereerst op dat het huwelijk van de ouders van onze zending zonder kinderen zou blijven. Tweemaal werd er door de niet zo jong gehuwden een teleurstelling

ondervonden. Maar het vurig en aanhoudend gebed van moeder Kuijt, als van een Hanna, werd verhoord. Ook haar belofte om het kind voor de dienst van de Heere te bestemmen zou in vervulling gaan. Al ging het door het onmogelijke heen.

Wel ontwaakte in het hart van de jonge Gerrit het verlangen zijn leven als zending in de dienst des Heeren te besteden. Zeker geloofde hij dat de Heere hem daartoe had geroepen. Maar herhaalde aandoeningen van tuberculose schenen deze weg de pas af te snijden. Bovendien meende hij als zending van de Gereformeerde Gemeenten uit te zullen gaan, terwijl hij tot de Nederlandse Hervormde

Kerk behoorde. Hoe dit langs een wonderlijke weg toch vervuld is, wordt in deze levensbeschrijving op een boeiende wijze verhaald. Neem en lees!

Uiteraard is het onmogelijk het verloop van het zendingswerk, zoals dit gestalte kreeg op Irian Jaya, te beschrijven. Mag ik een uitzondering maken voor het verloop van het werk in Nipsan, waar onze jongste dochter nu werkzaam is? Het zendingswerk is vooral daar door allerlei onmogelijkheden heen tot stand gekomen. Deze plaats was ds. Kuijt bijzonder op het hart gebonden. Hij geloofde zeker, dat de Heere er Zijn Kerk zou planten.

Na veel weerstand en tegenspoed werd het werk met behulp van evangelisten uit Pass Valley en Landikma daar in 1973 ter hand genomen. Het blijft er echter moeizaam werken. De tegenstand is groot. Het blijft nog een kwetsbaar plantje, maar misschien is er kiemkracht. Maar dan gebeurt er op 11 mei 1974 het vreselijke. Terwijl ds. Kuijt met verlof in Amerika is, worden er evangelisten gedood, met de hunnen opgegeten en de gebouwen verwoest. Zal satan het dan toch winnen? Een zware beproeving!

Toch kan onze zending de hoop niet opgeven. Na enkele jaren van afkoeling worden opnieuw pogingen in het werk gesteld om het werk in Nipsan ter hand te nemen. En de Heere heeft een geopende deur gegeven. Deze stond eerst wel op een kier, maar werd later ruimer geopend. Zo werden harten ontvankelijk gemaakt voor het Woord, zodat er nu zelfs predikanten uit Nipsan afkomstig zijn, die de gemeenten mogen dienen.

Het boek is bijzonder boeiend geschreven. Het is erg leerzaam om van de inhoud kennis te nemen. Ook voor de jongeren is het goed leesbare en aantrekkelijke lectuur. Het is goed dat het ook op een eerlijke wijze geschreven is, zodat de menselijke gebreken niet verzwegen worden. Die waren deze broeder ook niet vreemd. Het was lang niet altijd gemakkelijk de ondernemende pionier bij te sturen. Ook ontbrak bij het deputaatschap voor de zending wel eens het juiste inzicht, hoe ter plaatse te handelen en een vaste lijn aan te houden. Denk aan de helikopter-kwestie. Maar het heeft allemaal niet verhinderd dat er zendingswerk tot stand kwam, waar de Heere Zijn zegen in

een rijke mate aan heeft willen geven.

Pionieren brengt wel bijzondere opofferingen en offers mee. Vergeleken met toen mogen onze zendingswerkers nu in betere omstandigheden hun taak verrichten. Ook voor mevrouw Kuijt vroeg het werk heel wat aanpassingsvermogen. Zij heeft haar man getrouw bijgestaan.

Tenslotte is ds. Kuijt na zijn emeritering vanuit zijn woonplaats Chilliwack nog op allerlei wijze actief werkzaam geweest. Rusteloos was hij bezig zielen te winnen voor het Koninkrijk Gods. Daar mag hij nu rusten tot de opstandingsmorgen en heeft hij het loon ontvangen van een getrouwe diens knecht.

Het boek is keurig uitgevoerd. Veel zetfouten trof ik er niet in aan. Wel

viel het mij op dat ik mijn tekst bij de bevestiging van de gembala's in Landikma tot ieders *verassing* in de Jalitaal zou hebben uitgesproken. Met zoveel vuur is dat gelukkig niet gepaard gegaan...

Graag wens ik dit boek, dat voor een goed doel wordt verkocht, in veler handen. Het is leerzaam en stichtend. Men leest het in één adem uit. En het blijft waar, dat geen ding onmogelijk is bij God. Hem alleen de eer.

n.a.v. W. B. Kranendonk / A. F. van Toor: Al 't heidendom Zijn lof getuigen! Ds. G. Kuijt, een pionier onder de Papoea's. Uitgave Den Hertog, Houten, gebonden, 323 blz. ISBN 90 331 1694 4. Prijs € 22.50.

Moerkapelle,

ds. H. Paul.

Feestdag wordt fietsdag

Lukas beschrijft in het boek Handelingen de hemelvaart. Ook dat feit is aangevochten door hedendaagse theologen. Opstanding en hemelvaart zouden tegelijk hebben plaatsgehad. Het slot van Marcus zou er volgens Schriftkritiek niet echt bij horen. Lukas zou een feit hebben gescheiden en een secundaire traditie hebben vastgelegd.

B. Wentsel -een theoloog uit onze tijd die niet meedoet met het wegpoetsen van heilsfeitenstelt in zijn "Dogmatiek" daar tegenover dat Lukas "een geleerde, scherpzinnige Griek" was, die alles "naarstiglijk onderzocht". Hij houdt er aan vast dat het getuigenis van de Heere Jezus tegen Maria in Johannes 20:17 een bewijs vormt dat de Zaligmaker nog niet in die staat verkeert waarin Hij na Zijn hemelvaart zou komen te verkeren.

Het feit werd trouwens in het Oude Testament voorzegd. Het "Gij zijt opgevaren in de hoogte" uit Psalm 68:19 staat in relatie tot Efeze 4: 10: "Die opgevaren is ver boven al de hemelen." Van Psalm 21:14 - "Verhoog U, HEERE, in Uw sterkte" kan hetzelfde gezegd worden in relatie tot Filippenzen 2:9: "Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd."

Maar de emeritus hoogleraar H. M. Kuitert schrijft in zijn "Jezus - nalatenschap van het Christendom" over het feit van hemelvaart: "Ik denk dat weinig mensen die voor 'echt gebeurd' houden, ook weinig christenen. Hemelvaartsdag is een vrije dag en dat is meegenomen, dan kun je heerlijk fietsen. Een kerkelijke hoogtij dag is het niet meer, en waar de dominee over zou moeten preken, hij weet het niet meer. Zo lost zich vanzelf een probleem op, het probleem van een verbeelding die opgevat werd als historische gebeurtenis."

Diefstal...

De hemelvaart van Christus vormt, in zekere zin, het sluitstuk van zijn heilswerk. Niet absoluut. Want de vierde trap van Zijn verhoging is aanstaande. Maar Hij heeft toch de hemel geopend voor Zijn volk. Het Kerstfeest vormde het begin van Zijn weg op aarde. Na het bitter lijden en sterven, na de opstanding, bood Zijn

Aangevochten heilsfeiten

-heilsfeit werd na algemene feestdag 'fietsdag-

(3)

Er is steeds meer sprake van een brute ontkenning van de heilsfeiten. En aan de basis daarvan ligt de Schriftkritiek. Om bij het Kerstfeest te beginnen: de dogmaticus H. Berkhof (1941-1995) ontkent in zijn "Christelijk Geloof", sprekend over de Persoon van de Heere Jezus "een fysieke oorsprongsverhouding".

De Zaligmaker is volgens de destijds als hoogleraar vanwege de Hervormde Kerk aan de Rijksuniversiteit te Leiden werkzame theoloog "de eigenlijke mens naar zijn (Gods, GR) beeld." De "maagdelijke geboorte" heet een "latere verrijking van de overlevering." Met andere woorden: dat de geboren Immanuel zowel de goddelijke natuur als de menselijke natuur in Zich draagt, wordt ontkend. Hoewel natuurlijk niet valt te weerspreken dat er ooit een historische figuur met de Naam Jezus werd geboren in Bethlehem. Want over Hem berichtten ook de ongewijde schrijvers.

De ontkenning strekt verder bij andere heilsfeiten. De ideeën van de Duitse theoloog Rudolf Bultmann (1884-1976) vormen een school-

voorbeeld. Hij meende dat de Bijbel een proces van entmythologisering" moet ondergaan. De eigenlijke bijbelse boodschap, het kerugma, moet worden ontdekt door de Bijbel te ontdoen van het mythische wereldbeeld. Mythisch, dat wil zeggen: afkomstig van heidense godenverhalen. Daarin is voor de opstanding als historisch feit geen plaats. Christus heeft voortgeleefd in de gedachten en ideeën van de discipelen.

Steeds meer vonden dergelijke gedachten ingang. Vlak voor Pasen 1989 maakte de Leidse hoogleraar F. O. van Gennep zich bij voorbeeld tot voorwerp van publieke belangstelling door in de pers de lichamelijke opstanding van Heere Jezus te typeren als "onjuist, onverdraagbaar en aanvechtbaar". Zijn volgelingen zeiden: Het gaat om een "relativerende gelovige benadering" van de historiciteit van de opstanding. Dat is een uiterste vage uitdrukking. Je kunt er alle kanten mee op. In elk geval geloven de discipelen van Van Gennep niet aan de opstanding, zoals ze weten dat de slag bij Nieuwpoort in 1600 een feit was. Neen, Jezus' leerlingen zouden een visioen gehad hebben.

hemelvaart de garantie voor de Zijnen van het ten hemel ingaan met ziel en lichaam.

Lang lag de nadruk bij de van het Woord afwijkende leringen op een andere interpretatie van wat als feit eeuwenlang door de meerderheid werd aanvaard. Nu lijkt het accent verschoven. De meerderheid van althans de West-Europese bevolking -zij maakt deel uit van onze postmoderne cultuur waarin individualisme en twijfelde toon aangeven- gelooft niets meer van het historisch karakter van de heilsfeiten. Daarmee schijnen theologen als het ware Gods volk te beroven van hun hoop.

Wie de Heere Jezus beschouwt als een volmaakt mens, maar Zijn Godheid loochent, wie het feit van de opstanding in twijfel trekt, wie van hemelvaartsdag via een 'feestdag' een fietsdag maakt, houdt niets meer over. Ook Efeze 4:8-12 niet.

Daar gaat het immers om het uitdelen van Christus' hemelvaartsgaven: evangelisten, herders en leraars "tot de volmaking der heiligen... tot opbouw van het lichaam van Christus." De ambten worden op deze manier van de kaart geveegd.

... en toch niet

Diefstal? Toch niet. Want de in het Woord en het werk van de Heilige Geest rustende geloofswetenschap van wat de Borg en Middelaar voor hen ging betekenen, is in het leven van Gods kinderen onvervreemdbaar. Omdat ze er weet van hebben: "De gang van de heilsfeiten buiten ons, volgt God ook in ons; Zijn weg voor ons, is ook Zijn weg in ons." En de levende kerk mag weten: "De hoop beschaamt niet, omdat de liefde Gods in onze harten uitgestort is door de Heilige Geest, Die ons is gegeven."

Apeldoorn,

G. Roos.

plaats aan ca. 900 personen en is gebouwd in de snel groeiende nieuwbouwwijk 'Veeneslagen' te Rijssen. In deze bijzondere openingsdienst zal onze consulent ds. C.A. van Dieren voorgaan, aanvang 19.30 uur.

AANGEPASTE KERKDIENTST TE ALBLASSERDAM

D.V. zaterdag 7 december zal in de kerk van de Gereformeerde Gemeente te Alblasserdam een aangepaste kerkdienst worden gehouden voor mensen met een verstandelijke handicap. In deze dienst hoopt voor te gaan ds. B. van der Heiden. De dienst begint om 15.00 uur.

BEVESTIGING EN INTREDE VAN DS. F. MULDER TE WAGENINGEN

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Wageningen deelt u met blijdschap mee dat op D.V. woensdag 11 december 2002 de weleerwaarde heer ds. F. Mulder als herder en leraar aan de gemeente verbonden zal worden.

De bevestigingsdienst waarin hoopt voor te gaan de weleerwaarde heer ds. C. Sonneveld uit Veenendaal zal aanvangen om **14.30 uur** en de intrededienst om **19.00 uur**.

Beide diensten zullen worden gehouden in ons eigen kerkgebouw, Van Uvenweg 13 te Wageningen.

Tijdelijk adres van ds. F. Mulder m.i.v.

6 december 2002:

Midden Eng 2

6721 GX Bennekom

Tel. 0318-414607

Fax 0318-413258

KERKELIJK JAARBOEK ADRES DS. E. HAKVOORT

Het adres van de fam. ds. E. Hakvoort is met ingang van 30-11-2002:

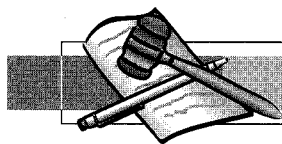
Laurensvliet 1

3331 HT Zwijndrecht

Tel. 078-6194829

GEMEENTE EMMELOORD

Scriba: A.G. Verbruggen, Vrijheidsplaat 3, 8303 KH Emmeloord. Tel. 0527 619079

Kernnieuws

Beroepen:

te Dirksland: ds. W.J. Karels te Hardinxveld-Giessendam;

te Nieuwdorp: ds. J. Karels te Middelharnis;

te Tricht-Geldermalsen: ds. C. Sonneveld te Veenendaal.

Bedankt:

voor Kampen: ds. P. Mulder te Dordrecht.

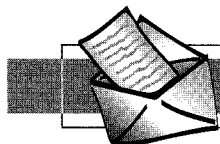
SCHERPENZEEL

De kerkenraad van de Geref. Gemeente te Scherpenzeel deelt bij deze mee dat zijn

herder en leraar, ds. F. Mulder, op D.V. woensdag 4 december a.s. afscheid neemt van onze gemeente in verband met zijn vertrek naar de gemeente van Wageningen. De afscheidsdienst wordt gehouden in het eigen kerkgebouw, Prinsenlaan 1 en vangt aan om 19.30 uur.

GEMEENTEN RIJSSSEN-WEST

De kerkenraad van de gemeente Rijssen-West deelt met blijdschap mede dat op D.V. vrijdag 13 december het nieuwe kerkgebouw aan de Veeneslagen 107 in gebruik wordt genomen. Het kerkgebouw biedt

Berichten

ADVENTSKOORZANG GROTE KERK APELDOORN

Op D.V. zaterdag 7 december is er in de Grote Kerk (Loolaan) in Apeldoorn een adventsconcert. Hieraan werken mee het Jongerenkoor 'Sjaloom' uit Rijssen en het 'Rehobothkoor' uit Kootwijkerbroek. De koren zullen psalmen, advents- en kerstliederen ten gehore brengen. De opening en sluiting wordt verzorgd door ds. C.J. Meeuse. De aanvang is om 20.00 uur (om 19.30 uur gaan de deuren van de kerk

open). De toegang is gratis. Wel is er een collecte om de kosten van de avond te dekken.

DISTRICTSAVOND DIRKSLAND

D.V. zaterdag 7 december 2002 zal een +16 districtsavond van het district Flakkee worden gehouden in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente van Dirksland, Mozartsingel 2. Deze avond begint om half 8. Ds. C. Sonneveld zal spreken over: "Israël".

DISTRICTSBIJEENKOMST IN WAARDE

Alle +16-ers en andere belangstellenden zijn van harte welkom op de districtsbijeenkomst die we op D.V. zaterdag 7 december 2002 willen houden. Ds. C. Neele wil met ons nadenken over: *Een Bijbelse visie op Israël*. Als je hierover meer wilt weten, verwachten we je om 19.30 uur in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente, Havenstraat 3 in Waarde.

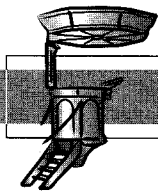
VOORAANKONDIGING VAN DE WINTERCONFERENTIE DEPU- TAATSCHAP VOOR STUDERENDEN

Het Deputaatschap voor Studerenden van de Gereformeerde Gemeente belegt op

D.V. vrijdag 10 januari 2003 een landelijke bijeenkomst voor studenten. Ds. W. Visscher zal een lezing houden over het thema "Opwekking". De aanvang is om

16.30 uur. Plaats: Pabo De Driestar te Gouda. Nadere informatie volgt. Noteer alvast de datum. Alle studenten van harte welkom!

(bijbellezing); Amersfoort 19.30 uur ds. Visscher (bijbellezing); Lisse 19.45 uur ds. Kleppe; Moerkapelle 19.30 uur ds. Schot; Oud Beijerland 19.30 uur ds. van Krimpen (bijbellezing); Rotterdam-Centrum 19.45 uur dhr. de Heer; Uddel 19.30 uur ds. Mouw (bijbellezing); Vlaardingen 19.30 uur ds. J. de Pater.

Predikbeurten

ZONDAG 1 DECEMBER 2002

Aagtekerke 9.30 en 19.00 uur ds. Neele en 14.30 uur leesdienst; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. J. de Pater; Aalst 14.30 uur ds. Melis; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. v/d Heiden; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Apeldoorn 10.00 en 16.00 uur ds. Meeuse; Arnhem 10.00 uur ds. Kattenberg en 16.00 uur leesdienst; Barneveld 9.30 en 19.00 uur ds. Hogchem; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. Mouw; Bodegraven 10.00 uur ds. Boogaard en 18.30 uur leesdienst; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. Golverdingen; Breda 15.00 uur ds. W.J. Karels; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 en 17.00 uur leesdienst; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. van Boven; Delft 10.00 uur ds. Paul; Deventer 10.00 uur (H.A.) en 18.30 uur ds. Kleppe; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. de Jongste; Doetinchem 11.15 en 15.30 uur leesdienst (Meestersstraat 2); Dordrecht 10.00 en 17.00 uur ds. P. Mulder; Drachten 9.30 en 19.00 uur ds. Hoogerland; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. Vermeij; Enschede 16.00 uur ds. Kattenberg; Enter 19.00 uur ds. Kattenberg; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. L. Blok; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. Moens en 14.00 uur leesdienst; Gorinchem 10.00 en 15.30 uur dhr. Bakker (in aula van de Gomarusscholen-gemeenschap); Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. Clements; 's-Gravenhage 10.00 en 16.30 uur ds. Driessen; 's-Gravenpolder 9.30 en 14.00 uur leesdienst en 18.00 uur ds. Schipper; Groningen 10.00 en 16.00 uur ds. Vreugdenhil; Hardinxveld-Giessendam 10.00 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hellevoetsluis 18.00 uur dhr. de Heer; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. Baaijens; Hilversum 10.00 en 18.00 uur dhr. G. Beens; Kampen 19.00 uur ds. Meeuse; Kamperland 10.00 uur ds. Verschuure; Kapelle-Biezeling 9.30 en 18.00 uur ds. Tanis en 14.00 uur leesdienst; Klaaswaal 19.00 uur ds. Silfhout; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. P. Blok; Kortgene 14.30 uur ds. Schipper; Krabbendijke 9.30 en 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Krimpen a/d IJssel 10.00 en 16.30 uur ds. Schot; Leerdam 14.30 uur ds. P. Mulder; Leiderdorp 10.00 uur ds. Bac; Lelystad 19.00 uur ds. Vreugdenhil; Marknesse 14.30 uur ds. L. Blok; Meeuwen 15.00 uur ds. M. Karens; Middelburg-Centrum 14.30 uur ds. van Gelder en 18.30 uur ds. Verschuure; Middelburg-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. van Gelder en 14.00 uur leesdienst; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. J. Karels; Mijdrecht

19.00 uur ds. Visscher; Moerkapelle 19.00 uur ds. Golverdingen; Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. de Wit; Nieuwerkerk Zld. 9.30 en 15.00 uur ds. Gunst; Nieuwdorp 14.00 uur dhr. G. Pater; Nieuwerter Aa 15.30 uur ds. W. Harinck; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. J. Beens; Oosterend-Texel 10.00 en 18.00 uur ds. van Dijk; Oostkapelle 9.30 uur (H.A.) en 15.00 uur ds. A.B. v/d Heiden; Oostvoorne 10.00 en 15.30 uur dhr. de Heer; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. J. Karens; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. van Krimpen; Ouddorp 15.00 uur ds. de Jongste; Poederoyen 18.30 uur dhr. Bakker; Poortvliet 14.30 uur ds. Brugge; Rhenen 10.00 en 17.30 uur ds. Veenendaal; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. van Aalst; Ridderkerk-Slikkerveer 14.30 uur ds. de Wit; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. van Dieren en 14.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 uur ds. Mol en 18.30 uur ds. Tuinier; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Schreuder en 14.30 uur leesdienst; Rilland-Bath 14.00 uur ds. Verweij en 18.30 uur ds. A.B. v/d Heiden; Rotterdam-Centrum 16.30 uur ds. Paul; Rotterdam-IJsselmonde 14.30 uur ds. van Krimpen; Rotterdam-Zuid 10.00 en 17.00 uur ds. Mijnders; Rotterdam-Zuidwijk 19.15 uur ds. v/d Net; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. Brugge en 14.00 uur leesdienst; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Scheveningen 10.00 en 17.00 uur ds. Zippro; Soest 9.30 uur (H.A.) en 15.00 uur ds. Visscher; Sprang Capelle 15.00 uur ds. J. de Pater; Stolwijk 15.00 uur ds. Hakvoort; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. C. Harinck; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. Tuinier; Tholen 10.00 en 14.30 en 18.30 uur leesdienst; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. van Ekeveld; Uddel 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Utrecht 15.00 uur dhr. G. Beens; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. Melis; Veenendaal 9.30 en 17.00 uur ds. Sonneveld; Vlissingen 15.30 ds. Verschuure; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. Hofman en 14.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. Moerkerken; Werkendam 11.15 en 18.30 uur ds. M. Karens (in de Geref. Kerk); Wierden 15.00 uur ds. Schreuder; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Wolphaartsdijk 9.30 en 18.00 uur dhr. G. Pater; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. Verweij en 14.00 uur leesdienst; Zeist 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Zoetermeer 19.00 uur ds. Clements; Zwijndrecht 19.00 uur ds. Schot.

DINSDAG 3 DECEMBER 2002

Alblasserdam 19.30 uur ds. B. v/d Heiden

WOENSDAG 4 DECEMBER 2002

Aalst 19.30 uur ds. Mondria; Almelo 19.30 uur ds. Meeuse; Benthuizen 19.30 uur ds. J. de Pater; Dordrecht 19.45 uur ds. P. Mulder (bijbellezing); Elspeet 19.30 uur ds. Vermeij (bijbellezing); Opheusden 19.30 uur dhr. Bakker (voor de zending); Poederoyen 19.30 uur dhr. G. Beens; Poortugaal 19.30 uur ds. Verweij; Poortvliet 19.30 uur ds. J. Karels; Rhenen 19.30 uur ds. Veenendaal (bijbellezing); Rijssen-Noord 19.30 uur ds. van Dieren; Rilland-Bath 19.30 uur ds. van Aalst; Scherpenzeel 19.30 uur ds. F. Mulder (afscheidsdienst); Sprang Capelle 19.30 uur ds. J. Beens; Veen 19.30 uur ds. Melis (bijbellezing); Westkapelle 19.30 uur ds. van Ruitenburger; Zwolle 19.30 uur ds. Hoogerland.

DONDERDAG 5 DECEMBER 2002

Beekbergen 19.30 uur ds. van Dieren; Genemuiden 19.30 uur ds. Kleppe; Kampen 19.30 uur ds. van Ruitenburger; Krimpen a/d IJssel 19.30 uur ds. Schot (bijbellezing); Ridderkerk-Slikkerveer 19.30 uur ds. Schipper; Tricht-Geldermalsen 19.30 uur ds. Silfhout.

VRIJDAG 6 DECEMBER 2002

Den Helder 19.15 uur ds. van Dijk; Krabbendijke 14.30 uur ds. Verschuure (huw. bev.).

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar:

Kerkgebouw 't Wuiver 2-a, Oudorp NH, gem. Alkmaar. Zondag 1 december 10.00 en 17.00 uur evangelist H.J. van den Boogaart.

Amsterdam:

Evangelist J. Krijgsman; Bij Simon de Looier, Looiersgracht 70; dienst iedere zondag om 10.30 uur. Bijbelcursussen elke dinsdag vanaf 18.30 uur.

Bij Simon de Looier bent u altijd welkom!

Emmen:

Evangelist C. van Drunen; kerkgebouw Prinsesselaan 6-I te Emmen; diensten iedere zondag om 9.30 en 15.30 uur.

Leeuwarden:

Evangelist G. van de Breevaart; Kerk van de Zevende Dags Adventisten, Eeskwerd 1; diensten iedere zondag om 9.30 en 16.00 uur.

Merksem:

Evangelist J. Witte; Prot. Kerk, Oude Barreelei 64; diensten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur.

Tilburg:

Kerkgebouw Offenbachstraat 105-107. Zondag 1 december 10.00 en 17.00 uur evangelist G. Baan. U bent hartelijk welkom in de BIJBELwinkel van dinsdag-zaterdag, tussen 10.00 en 17.00 uur. Offenbachstraat 107.

Advertenties

Collectebonnen machinaal tellen?

vraag demo en/of referentie

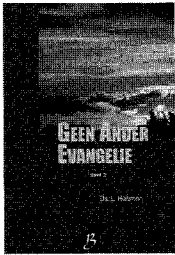
Den Hertog 0314-341381/0548-515415

Begravenisverzorging Kina

Begravenissen in Capelle a/d IJssel
e.o. D.W. Schipper, tel. 010-458 31 12.
Wij verzorgen geen crematies.

GEEN ANDER EVANGELIE

L.Huisman

Wie dominee Huisman gekend heeft in de jaren dat hij in Nederland werkzaam mocht zijn, weet hoe indringend hij de boodschap van het kruis verkondigde.

Vele neergebogen zielen zijn door zijn indringende prediking opgebouwd. Zelf door de Geest bezielde wist hij ook anderen in gloed te zetten.

Zomaar een fragment uit één van zijn preken:

Een prediking "zonder Christus" is niets, maar dan ook niets waard. Een kerk, die niet leeft uit de Bron, verdort. Een prediking zonder Christus is weldra een kerk zonder gelovigen, is een gemeente zonder leven.

128 blz. met harde kaft, prijs € 7,-

Uitgeverij Boekhout

Tel. (0166) 66 38 05

Fax (0166) 66 33 04

E-mail: pieter@boekhout.nl

Internet: www.boekhout.nl

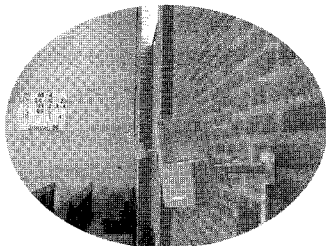
**deel 3
nu beschikbaar**

verkrijgbaar bij de boekhandel

VAN GELDER
electronica
SICHELONICA

Geluid zoals het hoort!

Ook hier hebben wij het geluid verzorgd!

Uw (kerk)zaal had hier ook kunnen staan!

Van Gelder Elektronica

Carry van Bruggenstraat 33 9422 KM

Smilde tel: 0592 415 509

email: vge@vangelderelektronica.nl

www.vangelderelektronica.nl

Privé bungalow (6 persoons) bij Oosterend op TEXEL. Incl. wasmachine, magnetron en vloerverwarming. Vanaf € 175,- per week. Bel Samara: (0222) 31 81 98.

Begravenis Verzorging Tollenaar

van Swindenstraat 25, 4532 KC Terneuzen
Tel. 0115-612554 - Geen crematies

KLASSIEKE ORGELS

Hoofddealer van **Johannus, Eminent, Ahlborn, Sweelinck, enz.**

Stolk orgels

Tel.: 0180 - 31 56 52

Nieuwerkerk a/d IJssel, Vrijheidslaan 55

Krabbendijke, Oostpolderweg 1

Nederhemert Noord, Kapelstraat 1

Beesd, Veerweg 14

Papendrecht, Overtoom 18

UNIEK IN KLASSIEK!

Van BOEKHANDEL & UITGEVERIJ Horssen bv

DORPSSTRAAT 100 - 3881 BE PUTTEN

Tel. 0341 36 22 77 Fax 0341 36 20 77

Statenbijbels - Huisbijbels - Kinderbijbels
Kerkbijbels (alles Statenvertaling)
Theologische werken - Dagboeken
Bijbel- en Catechismusverklaringen
Leesboeken voor jong en oud
Voordeelaanbiedingen
Tweedehands en Antiquarisch
Psalm- en Muziekboeken
Bladmuziek (noten en klavarskribo)
CD's en Musicassettes
Boeken- en CD-bonnen
Wens- en Gelegenheidskaarten

begravenisverzorging T. den Hollander

Begravenissen in Vlaardingen,
Rotterdam en omstreken.
Opbaar mogelijkheden in een
voor u gewenst uitvaartcentrum
of thuis met koeling.
Geen crematies.
Dag en nacht bereikbaar.

Mozartlaan 13

3131 ES Vlaardingen

Tel 010 - 460 05 09

Fax 010 - 435 70 12

Te koop: t.b.v. Kerkbouw Ger. Gem.
Leerdam ± st. luxe stoelen en 5 tafels.
Geschikt voor zaal/kantoor. Set van 16
stoelen met 4 tafels voor bijv. kantine.
Ook enkele computertafels. Info
0345-611710 na 18.00 uur

IN LIEFDEVOLLE HERINNERING...

Uw gedachten over een uniek gedenkteken geven
wij gestalte in natuursteen. Vraag naar het
fotoboek met vele voorbeelden.

Grafgedenktekens

Zandee & de Kuijper

Goes: Ronde Ringbaan-West

Telefoon (0113) 216555

Middelburg: Arnesteinweg 40

Telefoon (0118) 612579

Zoetermeer: Argonstraat 66

Industrieterrrein Lansinghage

Telefoon (079) 3615010

Email: info@grafgedenktekens.nl

Boeder Scherpenzeel

AMBTSKLEDING

Kostuums: 2 en 3 delig zwart - grijs - e.a.
Preekjassen ~ Jacquets ~ Pantalons
Streeppantalons ~ Overhemden ~
Stropdassen ~ Sokken ~ Overjassen
Hoeden ~ Schoenen

Winkel

Dorpstraat 229, 3925 KC Scherpenzeel

Telefoon 033-2778899 / 033-2778068

Op afspraak - service aan huis

De 'Redelijke Godsdienst' van W. á Brakel wordt vertaald in de Chinese taal.

Hoeveel deeltjes á 2 euro neemt ú voor uw rekening?

China. 1300 miljoen inwoners (een kwart van de wereldbevolking!). Er wordt een streng communistisch regime uitgeoefend. Godsdienst wordt door de staat gedictieerd in de vrijwel enige geregistreerde kerk, de DrieZelf kerk.

Christenen die gegrepen zijn door de kracht van Gods Woord, zich afscheiden en samenkomen in verborgen huisgemeenten worden nauwlettend gevolgd en zelfs wel vervolgd. Veel voorgangers van die geheime samenkomsten zijn elk ogenblik ín gevaar. Tegen alle verdrukkingen in groeien de huisgemeenten evenwel hard!

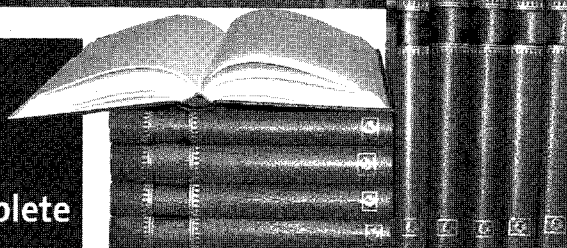
De nood is groot. De honger naar Gods Woord en daarop gefundeerde geschriften is nog groter. China heeft een Reformatie nooit meegemaakt. Het ontbreekt met name voorgangers aan gedegen, gereformeerde geschriften die wij wellicht in ruime mate in huis hebben. Ze willen schriftuurlijk-bevindelijk prediken.

Stichting Bijbelse Hulpverlening China is reeds 6 jaar actief onder de huisgemeenten. We vertalen, drukken en verspreiden in grote oplagen de schatten uit de (Nadere) Reformatie. We zijn nu halverwege de vertaling van het omvangrijke, standaardwerk van ds. W. á Brakel.

U wordt vandaag gevraagd uw medechristenen in nood te helpen in het voorzien van gedegen werken. Opdat de prediking zuiver mag zijn en blijven!

Slechts 2 euro per deeltje in een serie van 10. Neemt u één complete uitgave van 20 euro voor uw rekening?

De gehele vertaling van 2.000 pagina's wordt in 10 afzonderlijke deeltjes uitgegeven. Zo kan de

ondergrondse Chinese Reformed Academy reeds in een vroeg stadium met dit lesmateriaal beginnen. Bij de vertaling voegen we ca. 2000 studievragen toe. Omgerekend komt 1 deeltje uit een serie van 10 op 2 euro per stuk. Hoeveel deeltjes neemt u voor uw rekening, opdat de toerusting van huiskerkleiders en gemeenten voortgang kan hebben?

De schatten der Reformatie: nu óók voor China!

Maak uw gift vandaag nog over op **3473.76.029**

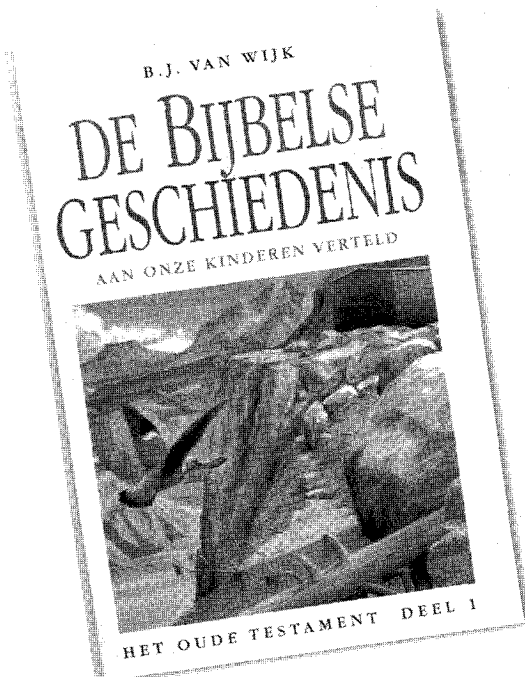
o.v.v. Brakelproject China.

Stichting
Bijbelse Hulpverlening China.
Secretariaat:
Diamantweg 47,
3817 GH AMERSFOORT.
Tel. 033-461 9922.
www.chinachristianbooks.nl

De Bijbelse Geschiedenis van B.J. van Wijk

met prachtige kleurenillustraties

Herinnert u zich hoe uw vader of moeder vroeger uit 'De bijbelse geschiedenis aan onze kinderen verteld' voorlas?

En wilt u nu zelf uit dit prachtige boek voorlezen?

Dat kan, want de bijbelvertellingen van B.J. van Wijk worden in samenwerking met de John Bunyan Stichting opnieuw uitgegeven. De uitgave in acht delen (vier over het Oude en vier over het Nieuwe Testament) bevat prachtige kleurenillustraties van Adri Burghout. Bij ieder verhaal vindt u een paar vragen en een psalm om te zingen.

Het eerste deel is nu verkrijgbaar bij uw boekhandel en bij de John Bunyan Stichting. Tel. 0342-414752

Uitvoering: gebonden - Aantal pagina's: 128 - Aantal delen: 8
Formaat: 165x240 cm - ISBN deel I (OT) 90 336 0502 3
Prijs per deel: €10,-

de Banier
uitgeverij

— (030) 231 33 77 —

— www.debanier.nl —

"Ik durf niet om meer te vragen, maar..."

Christenen kunnen na de kerkdienst de ergste honger stillen door gratis wat broodjes mee te nemen. Mét de honger naar Gods Woord is de hongersnood dubbel zo groot...!

Uw eindejaarsgift is daarom dubbel zo hard nodig.

Hartelijk dank!

Winter actie

**Deputaatschap
Bijbelverspreiding
Gereformeerde Gemeenten**

Winterhulp is hard nodig in Rusland. Maar naast voedsel en kleding is ook geestelijk voedsel noodzakelijk. Het Deputaatschap Bijbelverspreiding verspreidt duizenden bijbels, boeken en traktaten onder de christenen in Rusland, Wit-Rusland, Oekraïne, Moldavië, Letland, Litouwen, Oezbekistan en Kazachstan.

"Wij bidden voor u, dat uw handen niet verslappen en uw harten niet schraal worden, en dat de goedheid Gods over u zij! Wetend, dat alle literatuur duur is, durf ik niet om meer te vragen, maar ik hoop, dat de Heere uw harten zal neigen voor de gemeente van Jangioelj."

Wij hopen dat de Heere ook uw harten zal neigen om ons financieel de mogelijkheid te geven door te gaan met dit werk.

Giro 7409485

t.n.v. Deputaatschap Bijbelverspreiding, Woerden.
Of bankrekeningnummer 3224.22.329

Hartelijke oproep tot financiële steun!

Onderwijs en ontwikkeling in Nigeria

De Oikonómos Foundation is een christelijke algemeen nut instelling die zich richt op ontwikkelingssamenwerking in landen in Afrika, Azië en Zuid-Amerika, waaronder Nigeria.

In Nigeria steunt Oikonómos lokale partnerorganisaties in onderwijs, economie en HIV / AIDS bestrijding. De nood is hoog: onderwijsvoorzieningen zijn slecht, de bevolking is arm en AIDS grijpt verwoestend om zich heen. Daarom wil Oikonómos de activiteiten van haar partnerorganisaties verder helpen ontwikkelen en uitbreiden. Om dat te realiseren zoekt Oikonómos gemotiveerde kandidaten voor een uitdagende functie.

Adjunct Directeur Voortgezet Onderwijs

Functie:

Een van Oikonómos' partnerorganisaties is de John Calvin Secondary School, een jonge christelijke school voor voortgezet onderwijs, opgericht vanuit de Nigerian Reformed Church, een kerk die is voortgekomen uit de zending door de Gereformeerde Gemeenten. De school heeft als doel jongeren Bijbels verantwoord onderwijs te geven. Het management team van de school bevindt zich in een dynamisch ontwikkelingsproces, waarin u als Adjunct Directeur Voortgezet Onderwijs een begeleidende rol speelt. U woont en werkt in Nigeria. Samen met de andere leden van het management team werkt u aan:

- Bevorderen van de reformatorische identiteit van de school.
- Verdere ontwikkeling van de school: opleidingen, curriculum, personeel, faciliteiten.
- Uitbouwen van de bestaande organisatiestructuur (management en administratie).
- Capaciteitsopbouw in de vorm van het opzetten van een personeelsplan: functieomschrijvingen, recrutering, opleiding.
- Training van het management team en de overige stafleden.

Uw achtergrond

U hebt werkervaring in het voortgezet onderwijs, bij voorkeur in een leidinggevende functie. Zelfstandig en doelgericht werken combineert u met het werken in teamverband. U hebt visie op het management van een middelgrote school, u kunt hierin analytisch denken en knelpunten oplossen. Het verbeteren en uitbouwen van een bestaande school in een ontwikkelingsland is voor u een uitdaging. U hebt affiniteit met christelijk onderwijs, ontwikkelingswerk en zending. U ziet het als een uitdaging om te wonen en te werken in een andere cultuur. U beheerst de Engelse taal en bent lid van een van de reformatorische kerken.

Informatie en sollicitatie:

Hebt u belangstelling voor deze functie, stuur dan een schriftelijke sollicitatie met C.V. binnen 14 dagen naar de Oikonómos Foundation, t.a.v. Hubrecht Smits (directeur), Postbus 231, 3880 AE, Putten. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Jeroen Hartkamp (project consultant), telefoon 0341-375676.

Oikonómos
foundation